

Dünya Çeltik Verileri (bin ton)

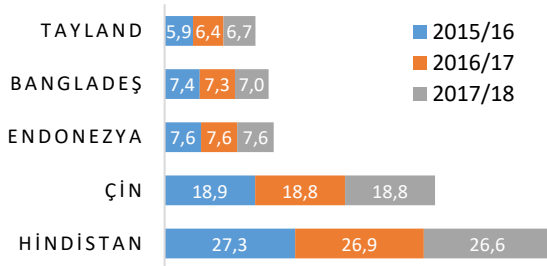
	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ³	2017/18 ⁴	Değişim (%) ⁵
Alan (bin ha) ¹	161.838	161.003	159.435	160.822	160.457	-0,2
Verim (ton/ha) ¹	4,41	4,44	4,42	4,52	4,51	-0,2
Üretim ¹	713.897	714.828	705.176	726.493	723.152	-0,5
Tüketim ²	471.178	471.705	466.111	476.898	480.498	0,8
Yılsonu Stokları ²	122.049	127.783	132.632	138.112	141.075	2,1
İthalat ²	38.718	41.598	38.340	41.305	44.574	7,9
İhracat ²	43.023	43.549	40.344	46.005	45.822	-0,4
ABD Long Grain 2,4% İhracat Fiyatı (\$/ton) ⁶	628	571	490	438	450	2,1
Thai White 100% B İhracat fiyatı (\$/ton) ⁶	534	435	395	407	413	1,1

Kaynak: USDA; FAO (15.01.2018) 1/ Dünya Çeltik Verileri, 2/ Dünya Pirinç Verileri, 3/ Tahmin, 4/ Öngörü, 5/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir. 6/ 2017/18 ihracat fiyatları 2017 yılı ocak-kasım fiyatları ortalaması olup, değişim bir önceki sezonun aynı aylarındaki fiyat ortalaması alınarak hesaplanmıştır.

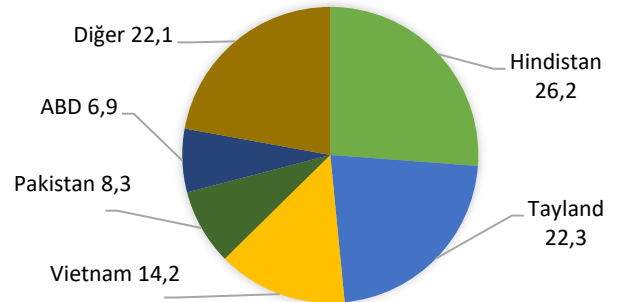
2016 yılında her ne kadar Güney yarım kürede El-Nino kaynaklı istenmeyen hava koşulları oluşsa da, Kuzey yarım kürede özellikle de Asya kıtası üzerinde muson yağmurlarının yeterli ölçüde yağması küresel pirinç üretim sezonu için olumlu bir gelişme olarak görülmektedir. Olumlu hava koşullarının etkisiyle, bir önceki sezona göre çeltik ekim alanında kayda değer bir artış olmazken üretimde %3 oranında artış olduğu düşünülmektedir. Küresel üretimde ilk sırada yer alan Çin'de üretimin yaklaşık 145 milyon ton olduğu, ikinci büyük üretici olan

Hindistan'da ise yağışların yeterliliğine bağlı olarak üretimin 110 milyon tona ulaştığı tahmin edilmektedir. Küresel pirinç tüketiminde 2016/17'de bir önceki sezona göre yaklaşık 11 milyon ton düzeyinde bir artış yaşandığı tahmin edilmektedir. Küresel pirinç üretiminde ilk sırayı 141 milyon ton ile Çin'in aldığı ve Çin'i sırasıyla Hindistan, Endonezya ve Bangladeş'in takip ettiği düşünülmektedir. 2016/17 sezonunda üretimin ve başlangıç stoklarının önceki sezona göre yüksek olması sonucu yılsonu stoklarında yaklaşık %4 oranında bir artış söz konusudur.

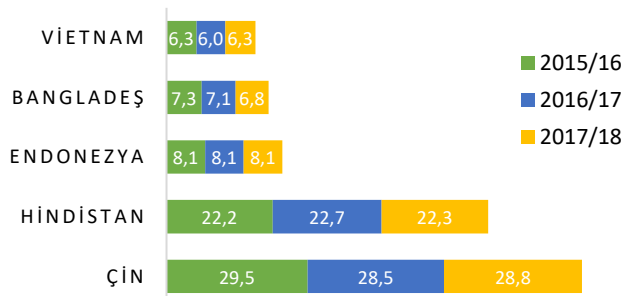
Çeltik ekim alanında önemli ülkeler (%)

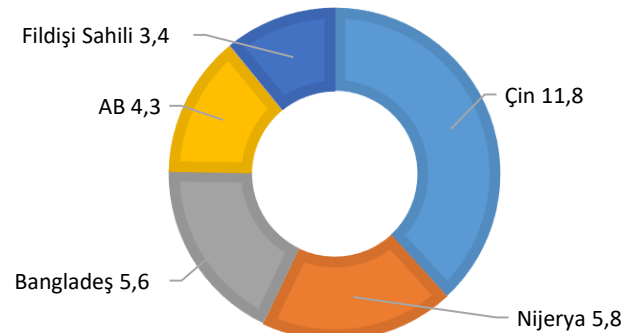
Ülkelere göre dünya pirinç ihracatı (2017/18, %)

Çeltik üretiminde önemli ülkeler (%)

Pirinç ithalatında önemli ülkelerin payı (2017/18, %)

Pirinç fiyatları, 2016 yılının Ağustos ayında ithalat talebindeki azalma ve yeni sezon hasadı beklentileri doğrultusunda düşüş eğilimine geçmiştir. Fiyatlardaki düşme eğilimi, büyük ithalatçı ülkelerin yerel üretimlerindeki artış, ithalatı kısıtlayan hükümet politikaları, yerel para birimlerinin ABD doları karşısında zayıflaması gibi sebeplerle 2016 Eylül ayında da etkisini

göstermiştir. Uluslararası pirinç fiyatları 2016 yılının ikinci yarısında istikrarlı bir şekilde azalmaya devam etmiş; 2017 Ocak ayından itibaren ise, bastırılmış ticaret ve hasat baskısına bağlı olarak tüm düşüşler tersine dönmüştür. Fiyat artışları, Güney Amerikalı tedarikçiler haricinde, çoğu pirinç üreticisinde görülmüştür.

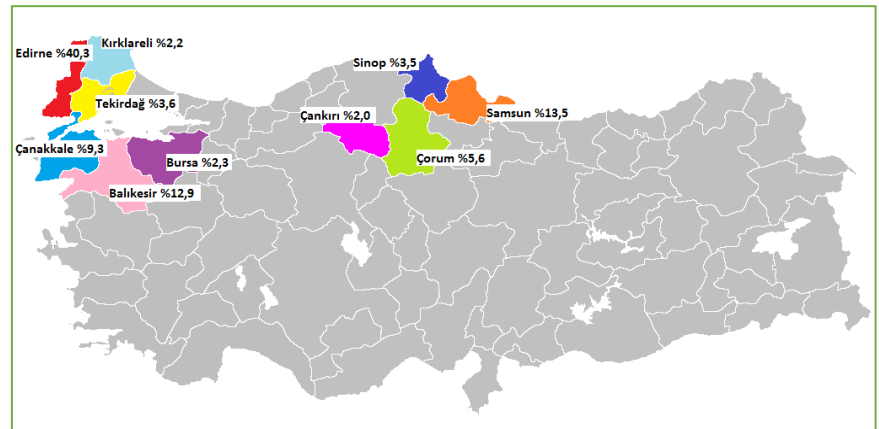
Türkiye Pirinç Verileri (bin ton)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ²	Değişim (%) ³
Alan (1000 ha) ¹	119,73	110,59	110,88	115,86	116,06	0,2
Verim (kg/da) ¹	735	814	764	794	793	-0,1
Üretim	528,00	540,00	498,00	552,00	552,00	0,0
Yurt içi kullanım	601,30	667,70	754,19	781,76	781,30	-0,1
İthalat	217,06	320,21	292,66	198,88	225,00	13,1
İhracat	46,41	34,77	39,59	61,25	50,00	-18,4
Stok Değişimi	92,1	152,3	-8,1	-97,66	-	-1.105,7

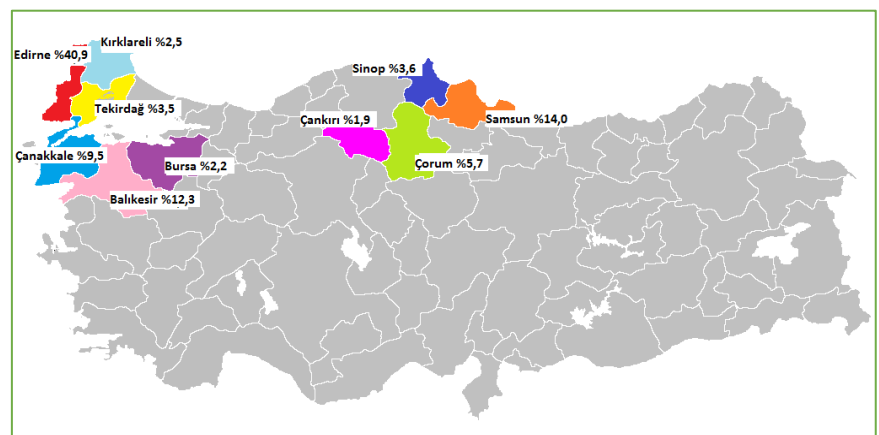
Kaynak: TÜİK (15.01.2018)¹ / Çeltik verilerini ifade etmektedir. ² / 2016/17 sezonu yurt içi kullanım, ithalat ve ihracat değerleri TMO tahminidir.

³ / Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

Çeltik ekim alanları; 2016/17 pazarlama yılında Türkiye’de çeltik üretimi 116 bin hektar alanda gerçekleşmiştir. Bu alanların yaklaşık %71’i Marmara Bölgesi’nde yer almış olup, Marmara Bölgesi’ni yaklaşık %26’lık pay ile Karadeniz Bölgesi izlemiştir. Çeltik tarımı yapılan alanlarda yeterli yağışlar ve uygun iklim koşulları, çeltik veriminin bir önceki yıldaki seviyesini korumasına sebep olmuştur.

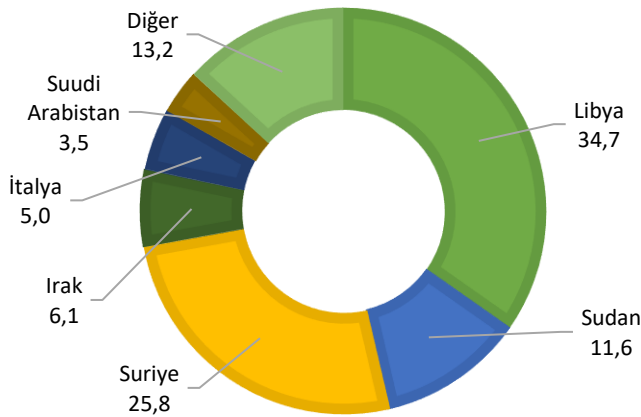

Çeltik üretimi; Türkiye çeltik üretiminin %71’i, 2016/17 üretim sezonunda Marmara Bölgesinden karşılanmıştır. Karadeniz Bölgesi’nin Batı Karadeniz Bölümü ise, üretimin %26’sına sahiptir ve bu iki bölge Türkiye çeltik üretiminin %97’sini oluşturmaktadır. Toplam üretimin %82’sinden fazlasının elde edildiği iller Edirne, Samsun, Balıkesir, Çanakkale ve Çorum iken, Edirne ili tek başına Türkiye üretiminin %41’ini karşılamıştır.

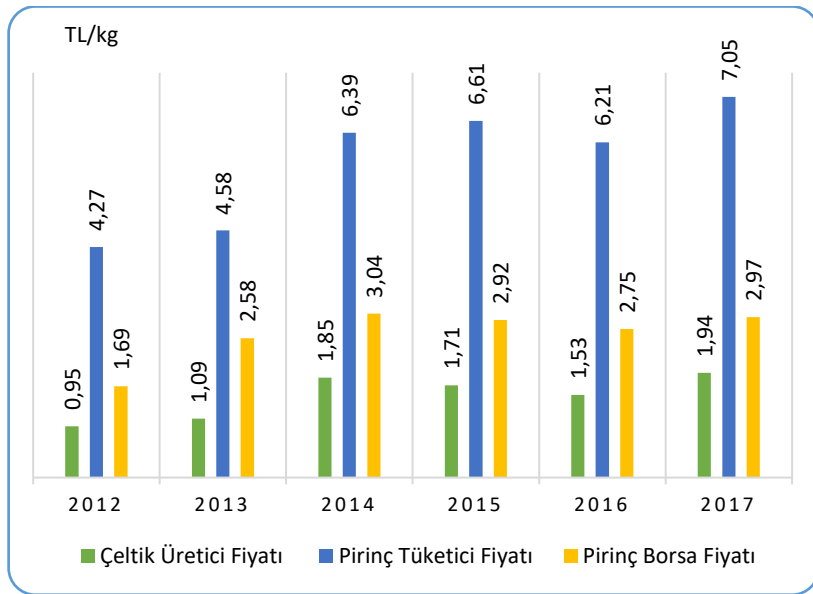
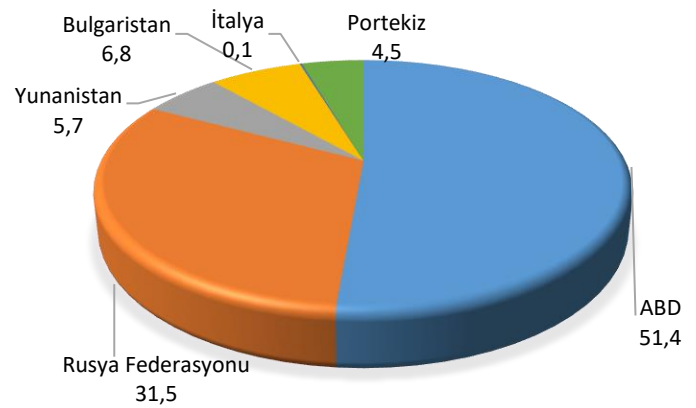

Türkiye’de Çeltik Destekleme Politikaları; Türkiye’de çeltik üretiminde, fark ödemesi desteği, girdi destekleri, yurtiçi sertifikalı tohum kullanımı, organik tarım ve iyi tarım uygulamaları desteklemeleri uygulanmaktadır. 2017 yılında yayınlanan “Bitkisel Üretime Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ” kapsamında, çeltik fark ödemesi desteği 10 krş/kg olarak belirlenmiştir. Bunun dışında çeltikte yurt içi sertifikalı tohum kullanım desteği 8 TL/da, mazot desteği 36 TL/da, gübre desteği 4 TL/da, toprak analizi desteği ise 40 TL’dir. 2017/18 üretim sezonunda organik tarım kapsamında üretimi yapılan çeltik, 3. kategori ürünler arasında yer almış olup, belirlenen destek miktarı 30 TL/da’dır. İyi tarım uygulamaları desteği, çeltik için bireysel ve grup sertifikasyonu fark etmeksizin 10 TL/da olarak belirlenmiştir.

Türkiye'nin pirinç ihracatında önemli ülkeler (2017, %)

Türkiye'nin çeltik ithalatı yaptığı ülkeler (2017, %)

2017 Aralık ayında 2,21 TL/kg olan çeltik üretici fiyatı bir önceki aya göre %2,7 oranında, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %35,3 oranında artmıştır.

2017 Aralık ayında pirinç tüketici fiyatı 7,86 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Tüketici fiyatı bir önceki aya göre %3,8 artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre %26,2 oranında artmıştır.

Borsa pirinç fiyatında Edirne Ticaret Borsası tacir satış fiyatları dikkate alınmış olup, bu fiyat 2017 Aralık ayında 3,52 TL/kg'dır. Borsa fiyatı bir önceki aya göre %9,3 artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre %26,2 oranında artmıştır.

Destek Maliyet Oranları (%)

5 yıllık süreç değerlendirildiğinde 2015 yılı çeltik üretim maliyeti 2011 yılı maliyetine oranla yaklaşık %51 oranında artış göstermiştir. 2011-2015 yılları arasında Türkiye'de artan çeltik üretim maliyeti ve üretime verilen destekler birlikte değerlendirildiğinde, desteklerin maliyeti karşılama oranlarında düşüş eğilimi gözlenmektedir. Her ne kadar 2013 yılı destek/maliyet oranı bir önceki yıla göre %3 oranında artmış olsa da, sonraki yıllarda sırasıyla düşüş gözlenmiş ve 2015 yılında desteklerin maliyeti karşılama oranı, 2011 yılına kıyasla yaklaşık %30 azalma göstermiştir. Türkiye'de özellikle çeltik üretiminin yoğun olarak yapıldığı illerde çeltik desteklemelerinin maliyeti karşılama oranları, üretimi yapılan diğer tahıllara göre daha düşük kalmaktadır.

Yıllar	Maliyet (TL/kg)	Verilen Destek (TL/kg)						Destek/Maliyet (%)
		Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Gübre	Mazot	Toplam	
2010	0,74	0,100	0,003	0,009	0,005	0,004	0,121	16,31
2011	0,79	0,100	0,003	0,009	0,005	0,004	0,121	15,31
2012	1,00	0,100	0,003	0,011	0,007	0,005	0,127	12,65
2013	0,96	0,100	0,003	0,010	0,007	0,005	0,125	13,01
2014	1,00	0,100	0,003	0,010	0,008	0,006	0,128	12,76
2015	1,19	0,100	0,003	0,010	0,008	0,006	0,128	10,73

Kaynak:TEPGE, GTHB verileri

	2013	2014	2015	2016	2017
Çeltik Fiyatı (TL/kg)	1,09	1,85	1,71	1,53	1,94
Çeltik Fiyatı + Destek (TL/kg) ¹	1,21	1,98	1,84	1,65	2,10
Gübre Fiyatı (TL/kg) (A. Sülfat %21)	0,57	0,56	0,62	0,53	0,71
Mazot Fiyatı (TL/lt)	4,34	4,40	3,85	3,85	4,69
Tohumluk Fiyatı (TL/kg)	2,36	2,85	3,34	3,20	3,20
1 kg çeltik ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Çeltik/Gübre	1,91	3,30	2,76	2,91	2,73
Çeltik + destek/Gübre	2,12	3,54	2,97	3,14	2,96
Çeltik/Mazot	0,25	0,42	0,44	0,40	0,41
Çeltik + destek/Mazot	0,28	0,45	0,48	0,43	0,45
Çeltik/Tohum	0,46	0,65	0,51	0,48	0,61
Çeltik + destek/Tohum	0,51	0,69	0,55	0,52	0,66

Gübre ve tohum fiyatlarında BÜGEM verileri, mazot fiyatlarında TÜİK verileri dikkate alınmıştır.
¹/2017 destekleri, 2016 çeltik verimi esas alınarak hesaplanmıştır.

Çeltik Girdi Pariteleri

2017 yılında gübre dışında kalan çeltik girdi paritelerinde bir önceki yıla göre belirli oranlarda artış söz konusudur. Destekler hariç çeltik/mazot ve çeltik/tohum paritelerinde, artış oranları %4,1 ve %26,8 iken; destekler dahil paritelerdeki artış oranları sırasıyla %4,6 ve %27,4'tür. Gübre fiyatının bir önceki yıla göre gösterdiği artış oranının, çeltik üretici fiyatında görülen artıştan fazla olması, 2017 yılında çeltik/gübre paritesinin düşüş göstermesine neden olmuştur.

GENEL DEĞERLENDİRME

Dünyada 2017/18 sezonu öncesinde belirlenen ve üreticiler için daha düşük hasat olasılığını yansıtan nispeten pasif büyüme öngörülleri, ekim alanlarındaki büyümenin de etkilenmesine yol açmıştır. Bunun sonucu olarak 2017 yılında çeltik ekiliş alanlarında bir önceki yıla göre %0,2 oranında bir azalma olduğu düşünülmektedir. 2017/18 çeltik üretim sezonu kuzey yarımkürede hasat aşamasında olumsuz hava koşullarının etkisinde kalmıştır. Bu durum özellikle Asya kıtasında, kuzey yarım kürenin kritik yaz aylarında bitki gelişimlerini engelleyen koşulların oluşmasına neden olmuştur. Bunun sonucu olarak Asya'da pirinç üretiminin bir önceki sezonun gerisinde kalacağı öngörülmektedir.

Asya'daki büyük ihracatçı ülkelerin iç enflasyonist baskıyı bertaraf etmek ve rezervleri yenilemek için ithalatı arttırma yönünde izledikleri politikaların, 2017/18 sezonunda küresel pirinç ticaretini olumlu yönde etkileyeceği öngörülmektedir; bazı ithalatçı ülkelere para birimlerinde

yaşanan gerilemenin talep konusunda hareketliliğin önünde engel teşkil edebileceği düşünülmektedir. İhracatçılar arasında Hindistan'ın 2017/18 sezonunda 12 milyon ton ihracat miktarı ile dünya çapında önde gelen pirinç tedarikçisi konumunu sürdürmesi beklenmektedir. Uluslararası pirinç fiyatlarının, Haziran 2017'den itibaren ılımlı bir artış kaydettiği görülmektedir. Eylül 2017'de FAO tüm pirinç fiyat endeksi (2002-2004=100) 212 puana yükselmiş, Aralık 2017'de ise 221 puana ulaşmıştır.

TÜİK tarafından yayınlanan Bitkisel Üretim 1. tahminine göre, 2017/18 sezonunda Türkiye'de çeltik üretiminin 900 bin ton olacağı öngörülmektedir. 2017 yılı çeltik ekim döneminde, özellikle Trakya'da barajlarda su seviyelerinin düşük olmasının, çeltik ekim alanlarında daralma yaşanmasına sebebiyet verdiği ve bu durumun üretimde bir önceki sezona göre öngörülen %2,2'lik düşüşte pay sahibi olduğu düşünülmektedir.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarim.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Ebru YAZICI, ebru.yazici@tarim.gov.tr, +90 312 2875833/1363